

Martinkova kniha *Fryderyk Chopin v české literatuře* si rozhodně zaslouží odpovídající pozornost již jen proto, že spojuje hudební tematiku s literární, což v dnešní době až přílišné specializace v rámci humanitních věd rozhodně zaujme a potěší bez ohledu na nesporné odborné kvality této práce. V roce 2013 si připomínáme 200 let od narození dvou hudebních velikánů, slavných skladatelů operní hudby — Richarda Wagnera a Giuseppe Verdiho. Bylo by velmi příjemné zjistit, že se chystají hudebně-literární monografie tematizující jejich velká a světově renomovaná díla. V těchto případech by se něco takového nabízelo o to více, že vztah mezi rovinou slovní (v dramatickém textu libreta) a její hudební zpívanou realizací skýtá v žánru opery bohaté možnosti k analýzám různých typů a forem.

Pavel Horký

Богдан Сокил, *Книга для читання з української мови: для студентів іноземців. Книга 2, „Мандрівець”*, Тернопіль 2012, ss. 203.

Рецензований посібник — частина комплексу навчальних видань для вивчення української мови як іноземної. Його створення зумовлене необхідністю пошуку нових шляхів і засобів комплексного ознайомлення іноземних студентів з українською мовою і культурою. Таким чином, рецензована книжка доповнює новостворюване покоління підручників для вивчення української мови як іноземної.

Посібник складається із 16 уроків і списку використаної літератури. Дібраний автором літературний матеріал широко віддзеркалює програму навчання з української літератури першої половини 19 ст. (від Івана Котляревського до Тараса Шевченка), є різноаспектним за змістом, різноманітним за жанрами, цінним у соціокультурному плані і розвивальним для іноземних студентів. До кожного уроку автором залучено інформацію біографічного або літературознавчого змісту, що є необхідним не лише для контекстного сприйняття й прочитання твору, але також для можливо повного ознайомлення іноземців з історією вибраного періоду української літератури.

Структура посібника чітка: біографічним відомостям про авторів або літературознавчим матеріалам передують лексичні вправи (з'ясування значення невідомих слів за словником, добирання антонімів і синонімів до поданих слів, з'ясування значення словосполучень, ознайомлення з фразеологізмами та їхнім значенням) та вправи спрямовані на використання знань з морфології та словотвору української мови (відмінювання різних частин мови, утворення різних граматичних форм слова, визначення суфіксів у словах тощо); після введення біографічних даних та короткого огляду творчості авторів також передбаченні вправи для засвоєння отриманих знань, м. ін. завдання спрямовані на розвиток різних видів мовленнєвої діяльності студентів (укладання речень з поданими словами, відповіді на запитання до тексту, переказ біографії письменників). На особливе схвалення заслуговує те, що посібник забезпечує розвиток умінь виділяти в тексті незнайомі слова та різними способами з'ясувати їх значення, напр., виконання окремих вправ адресує студента до лінгвістичних словників. На основі текстів автором розроблено також ряд завдань, виконання яких сприятиме розумінню не лише фактичного змісту прочитаного, а й головної думки тексту, причинно-наслідкових зв'язків між висвітленими в ньому подіями та явищами (напр., добирання логічного продовження речень). Представлені в посібнику поетичні твори або короткі перекази змісту прозових творів також супроводжуються схожим комплексом різноманітних вправ. Таким чином, посібник впорядковує знання учнів, закріплюючи їх у численних виравах. Добре, що завданням кожного типу передують вичерпна інструкція щодо їхнього виконання.

Дозволимо собі також висловити кілька зауважень до змісту видання. По-перше, в окремих завданнях з лексикології (добирання синонімів і антонімів) наведені слова для довідок. Варто, однак, на нашу думку, спонукати студентів до самостійної праці з відповідними словниками, за допомогою яких вони могли б з'ясувати також переносне значення поданих слів. По-друге, засвоєння фразеологізмів, як вважаємо, не слід обмежувати лише ознайомленням з їх значенням. Варто було би додати вправи, спрямовані на використання цих висловів на рівні речення або тексту.

Однак передусім слід підкреслити, що посібник покликаний зміцнити українознавчу підготовку іноземних студентів, глибше ознайомити їх з українською літературою, спонукати до зацікавлення історією української культури. Дбаючи про належне засвоєння іноземними студентами техніки читання із розумінням змісту, а також правильного наголошення, автор видання прагне виховати в них потребу в самостійному ознайомленні з українською літературою.

Посібник надасть значну допомогу викладачеві в його роботі зі студентами, що вивчають українську мову як іноземну, слугуючи за взірць чіткого формулювання й доцільного використання мовних завдань різного типу. Іноземним студентам українських вищих навчальних закладів, особливо філологічних спеціальностей, посібник може служити допомогою у поглибленому вивченні української мови.

Anna Ursulenko

Małgorzata Borek, *Uczucia i emocje w rosyjskich i polskich metaforach. Aspekt lingwistyczny*, Katowice 2012, ss. 271.

We współczesnym świecie pełnym kontrastów i sprzeczności wyrażanie emocji traktowane jest często jako przejaw bezsilności, słabości i nieumiejętności radzenia sobie z trudnościami. Z drugiej jednak strony każdy człowiek pragnie okazywania mu uczuć, traktowania go w sposób szczególny, wyjątkowy, niepowtarzalny. Uczucia i emocje odgrywają więc bardzo ważną rolę w życiu każdej jednostki. Można powiedzieć, że uczucia sterują naszym życiem. Emocje regulują nasze relacje z innymi ludźmi: radość i przywiązanie są podstawą współpracy, smutek zazwyczaj pociąga za sobą wycofanie się z interakcji społecznej lub próbę znalezienia pomocy u innych członków społeczeństwa, gniew powoduje powstawanie napięć i sytuacji konfliktowych, natomiast owocami lęku są ostrożność i podporządkowanie. W związku z tym niezwykle ciekawe i ważne dla prawidłowego przebiegu komunikacji międzyludzkiej, z punktu widzenia wielu dziedzin, wydaje się prowadzenie badań nad wszelkimi sposobami okazywania ludzkich uczuć i emocji. Takiego zadania podjęła się Małgorzata Borek w swojej książce, która jest próbą lingwistycznej analizy rosyjskich i polskich metafor wyrażających podstawowe uczucia i emocje.

Materiał badawczy Autorka ograniczyła do środków, które obrazują uczucia krótkotrwałe tzw. uczucia-afekty, nie zajmowała się uczuciami trwałymi, takimi jak miłość czy nienawiść, podkreśliła jednak, że granica między nimi często jest trudna do określenia. Spośród emocji negatywnych wybrała do opisu strach, smutek i gniew, a z pozytywnych — radość, szczęście i nadzieję. Zdecydowanie większą uwagę Badaczka zwróciła na emocje negatywne, tłumacząc swe postępowanie tym, że są one bardziej zróżnicowane treściowo, mają dla człowieka większą wartość informacyjną, przez co wywierają większy wpływ na zmianę jego zachowania. Analizowane przez Małgorzatę Borek przykłady pochodzą z rosyjskich i polskich utworów literackich, z przekładów literatury pięknej na język rosyjski i polski oraz z rosyjskich i polskich czasopism. Ze względu na strukturę Autorka wyodrębniła trzy rodzaje konstrukcji metaforycznych: 1) konstrukcje, w których nazwa subiekta ma